DE CURAÇAOSCHE BEGROOTING VOOR 1925

DOOR

MR. B. DE GAAY FORTMAN

Wanneer men de eindcijfers van het begrootingsontwerp in de verschillende vormen, waarin dat is openbaar gemaakt, onderling vergelijkt, ziet men merkwaardige verschillen. Men oordeele.

	Uitgaven.	Ontvangsten.	Rijkssteun.
Ontwerp, ingediend bij den Kolonialen Raad	f 2.477.811	f 2.128.405	f 349.406
Voorloopig vastgestelde begrooting	2.307.801	2.128.405	179.396
Ontwerp, ingediend bij de Staten-Generaal	2.378.311	2.128.405	249.906

De onderstaande cijfers komen overeen met die van de wet, zooals deze in het Staatsblad verschenen is.

De korte samenvatting van hetgeen deze cijfers ons leeren, is: de Koloniale Raad heeft de uitgaven weten te verminderen met f 170.000.—, maar „het Plein”, zooals men op Curaçao eenigzins schamper zou zeggen, heeft er weer f 70.510.— opgelegd, waardoor het verschil tusschen het bedrag van den door den gouverneur begeerden rijkssteun en het eindcijfer daarvan nog altijd f 99.500.—, ten gunste van de rijksbijdrage, is. Daarbij verwaarloos ik, dat de gouverneur gedurende de schriftelijke behandeling de uitgaven, en dus ook den rijkssteun, nog met f 2000.— verhoogd heeft voor verbreeding van de Rifbrug. Bovendien moet worden vastgelegd, dat bij de raming der middelen een bedrag van f 130.000.— was uitgetrokken voor *verhoogde opbrengst als herziening van*

eenige heffingen, een herziening, die haar beslag bij de indiening van het ontwerp nog niet gekregen had, en sedert ook niet gekregen heeft, maar niettemin door den Minister overgenomen en gehandhaafd is.

Het grootste aandeel in de mondelinge behandeling in den Kolonialen Raad had de voorzitter, de heer A. G. Statius Muller, die daartoe, zooals het reglement van orde voorschrijft, de leiding der vergadering aan den ondervoorzitter overliet. Niet minder dan 25 amendementen, die te zamen een vermindering der uitgaven met f 194.564.— zouden moeten brengen, kwamen aan de orde. Daartegenover wilde de heer Muller een nieuwe post van f 15.000.— op de begrooting brengen als eersten termijn van aflossing van eene leening, groot f 150.000.— voor buitengewone werken, met name de algeheele vernieuwing der Handelskade en de havenverbetering. Hiermee zou gepaard gaan een schrapping van f 70.000.—, voor die werken door het koloniaal bestuur aangevraagd.

Begrijp ik de voorstellen van den heer Statius Muller goed, dan wilde hij reeds ditmaal komen tot een sluitende begrooting. Immers naast een vermindering van uitgaven wenschte hij een hoogere raming der ontvangsten met f 260.000.—, waardoor het nadeelig verschil tot f 41.842.— was teruggebracht, dat door belastingverhoging zou te vinden zijn.

Bij het stelsel van den heer Statius Muller deden zich twee moeilijkheden voor. Vooreerst een betreffende de leening. Waar ik dit onderwerp meermalen heb aangevoerd, en het naar mijn gevoelen thans in een nieuwen toestand gekomen is, wil ik wat uitvoerig op de ter zake gevoerde gedachtenwisseling ingaan. In antwoord aan den heer V. d. Veen Zeppenfeldt, die twee gevaren in een leening zag, nl. dat men er licht toe overgaat het geleende te gebruiken zonder aan de afbetaling te denken, en dat men wetende te kunnen leenen, zich ook gemakkelijker in nieuwe schulden steekt, zei de heer Muller: „Dit stelsel is op onze begrootingen volstrekt geen nieuwigheid. Reeds meerdere malen is op de begrooting

een bedrag aangewezen „om door leening te worden gedekt”. Als deze kolonie in het krijt staat voor al die door leening te dekken bedragen, dan zijn wij reeds een heel aardig bedrag schuldig, waarschijnlijk ver over het miljoen.

Ik hoop echter, waar wij er verder nooit iets van gehoord hebben en er nooit een post op de begrooting is gekomen voor aflossing, dat het Moederland slechts in theorie geleend maar in werkelijkheid gesubsidieerd heeft. In elk geval doe ik een beroep op de Regeering om Curaçao thans met een schoone lei te laten beginnen.

Wat ik met de leening voor de havenwerken bedoel, is niets anders, dan de groote uitgaven, die daarvoor in 1925 en 1926 gedaan zullen moeten worden, verdeelen over een reeks van jaren”.

Van meer beteekenis dan het bezwaar van den heer Zeppenfeldt was dat van den heer De Veer Abrahamsz, dat leeningen moeten gegrond zijn op een wet. Dit bezwaar voorziende, had de heer Muller getracht het te ondervangen door de redeneering, dat er wel een eenvoudiger weg kon worden betreden nl. dat het Moederland het bedrag aan de kolonie zou voorschieten. „Het is een kwestie van vorm, die later wel aan de orde kan komen”. Men zal den spreker moeten toegeven, dat het geheimzinnige stelsel van vroeger — is er wel ooit geleend? van wien? op welke voorwaarden? — tot zoo weinig ernstige uitspraak grond kon geven, maar praktisch heeft de heer Muller zijn uitgangspunt moeten loslaten, en de heeren Van der Veen Zeppenfeldt en De Veer Abrahamsz hebben dan ook in het slot van zijn betoog — mijn voorstel komt ten slotte hierop neer: het voorloopig van deze begrooting afvoeren van de aangevraagde kredieten — aanleiding gevonden, om zonder meer te stemmen voor de schrapping der aangevraagde posten. Deze voorstellen worden aangenomen, en dan zien wij het wonderlijke gebeuren, dat noch de voorsteller noch de voorzitter noch een der leden zich verder bekommert om het amendement-Statius Muller om een eersten aflossingstermijn der leening op de begrooting te

brenge. Het gevolg is dus, dat er posten zonder meer zijn afgevoerd voor werken, die eigenlijk niemand ongedaan wilde laten. „Voorloopig” afgevoerd, zal de Koloniale Raad zeggen, en inderdaad men heeft daarop den nadruk gelegd, ook toen een oogenblik later / 20.000.— voor de watervoorziening werd geschrapt. Toegevend dat er alle aanleiding voor den Raad was, om, gezien de houding van het bestuur, te zeggen: wij willen eerst plannen hebben, en weten, wat er met dit geld zal gedaan worden, gevoel ik toch tegen deze wijze van handelen het groote bezwaar, dat men zóó altijd wel sluitende begrootingen kan maken. Ook in het algemeen zal men dit bezwaar, nog onder de oogen moeten zien: welken invloed, als eenmaal de sluitende begrootingen werkelijkheid zijn geworden, de zekerheid, waarschijnlijkheid of mogelijkheid van suppletoire begrootingen, waarbij rijkssteun niet kan uitblijven, dan hebben moet op het budgetrecht van den Kolonialen Raad.

Van „sluitende begrootingen” gesproken, ben ik ten eerste getroffen door deze woorden van den heer Statius Muller, die in de notulen te vinden zijn:

„Wat het sluitend maken van de begrooting betreft, waarover spreker het zooeven had, wil hij doen uitkomen, dat op het Ontwerp zelf niets daarvan kan blijken. Daarop komen namenlijk alleen de bedragen der uitgaven voor, niet die der ontvangsten. Slechts worden de middelen met namen aangewezen, die tot bestrijding der uitgaven zullen worden aangewend.

De becijferingen, die tot het eindresultaat der begrooting moeten leiden, komen alleen voor op een der bijlagen”.

Wat is de zaak? de begrootingsverordening en de begrootingswet ook bevat alleen van de uitgaven ramingen en van de middelen slechts opgaven der bronnen zonder eenig bedrag. Maar bij deze stukken behoort een bijlage, die èn in het *Publicatieblad* èn in het *Staatsblad* wordt opgenoemen als „raming der middelen en inkomsten”. De daarin vermelde cijfers komen van het gouvernement, maar de opneming achter de verordening en straks achter

de wet, waarbij de begrooting is vastgesteld, sluit m.i. in, dat de Koloniale Raad en de Staten Generaal die raming, zooals zij ten slotte wordt openbaar gemaakt, hebben aanvaard, en ik kan niet inzien, dat die colleges maar alles zouden moeten slikken, wat hun daaromtrent voorgezet wordt. Dan zou zich voordoen, het omgekeerde van wat ik daareven veronderstelde, dat het bestuur een sluitende begrooting altijd zou kunnen tegenhouden door een lage raming.

Er is echter meer. Tot de begrootingsontwerpen behoort, zooals ik zeide, in ieder geval een opgaaf der bronnen van inkomsten. Art. 4 van het onderhavige ontwerp luidde: „Tot goedmaking van de uitgaven begrepen in de koloniale huishoudelijke begrooting voor het dienstjaar 1925 worden voor dat jaar gebezigd de na te noemen middelen en inkomsten” enz. en onder C staat vermeld: *Bijdrage uit 's Rijks schatkist tot aanvulling der koloniale middelen*. Dat artikel is — terecht — in stemming gebracht, maar zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen. Als hij dan geen anderen uitweg zag, om een sluitende begrooting te proclameeren, had de heer Statius Muller m. i. moeten voorstellen een amendement om dit C te laten vervallen.

Ik stap hiermee af van dezen aanval op het begrootingsontwerp door den heer Statius Muller. Ik wil dit echter niet doen zonder een woord van hulde aan den geharnasten strijder, dien men in dit strijdperk niet meer zien zal. De heer Muller heeft zich metterwoon in Nederland gevestigd. Een ontzaggelijk verlies voor de kolonie en voor haren Raad in het bijzonder, want, facile princeps als hij was in kennis van de koloniale toestanden, van staatsrechtelijke beginselen en in gave des woords, moet zijn evenknie nog gevonden worden. Bij het laatste begrootingsdebat heeft de heer Statius Muller nog den wensch uitgesproken om bij de herziening van het regeeringsreglement met het bestuur der kolonie in debat te treden over de vraag, of het geen eisch van koloniale politiek is, dat het Moederland de uitgaven draagt, om de kolonie op een zoodanig peil van ontwikkeling te brengen, dat

zij haar eigen huishouding uit eigen middelen kan bestrijden. De heer Muller kon toen niet denken, dat een jaar later dit onderwerp nog niet aan de orde gesteld zou zijn. Intusschen zal men nu zijn leiding, zijn kennis, en het gouvernement zijn bestrijding moeten missen. Voor de behandeling der zaak zal dit geen voordeel aanbrengen. Gelukkig staat het voor hen, die den heer Muller kennen vast, dat hij in Holland niet werkeloos zal blijven, en dat Curaçao de vruchten van zijn arbeid zal blijven plukken.

Nog een ander dan de heer A. G. Statius Muller zal aan de beraadslagingen in den Kolonialen Raad in het vervolg geen deel meer nemen. Ik bedoel den volijverigen en bekwamen onderwijsinspecteur, den heer H. Meerdink, die van 1915 af als bestuursgemachtigde den gouverneur vertegenwoordigde. Persoonlijk heb ik den heer Meerdink in den Raad gewoonlijk minder krachtig gevonden dan daarbuiten. Men voelde het als het ware, dat de beperking, die zijn hoedanigheid als gemachtigde van den gouverneur hem oplegde, hem te zeer bond. Zoo nog bij dit laatste debat. De heer De Veer Abrahamsz had gevraagd naar de onderlinge verhouding der onderwijzers aan de Hendrik- en Wilhelminascholen, een onderwerp, waarmee de heer Meerdink van het begin zijner komst in de kolonie af zooveel te stellen heeft gehad, dat hij het door en door moet gekend hebben. En wat antwoordt de bestuursgemachtigde? „Daar ik geen opdracht heb om daarover te spreken, acht ik het beter die kwestie niet aan te roeren”. Is dit tevens geen scherpe belichting van het ondoelmatige van dit stelsel? —

Het belangrijkste der begrootingsbehandeling in Curaçao is hiermee naar voren gebracht. Van een bezuinigingsdebat in den zin van een pleidooi voor versobering eenerzijds en een betoog, dat daarnaar gestreefd wordt, maar dat de zuinigheid de wijsheid niet bedriegen mag anderzijds, is niet veel terecht gekomen. Wel hebben de leiders van bepaalde departementen, als Openbare gezondheidsdienst en Openbare werken, veel moeten hooren over hun beleid. Een onaangenaam incident deed zich daarbij nog voor tusschen de beide gemachtigden

van den gouverneur Ir. Molengraaf van den Mijnbouwkundigen dienst en Dr. Bergmann van den Gezondheidsdienst. Zoo maar q.q. vlogen ze elkaar in de haren over de vraag of eerstgenoemde bepaalde chemische onderzoeken al of niet aan laatstgenoemde kon toevertrouwen. Menig hard woord over tijd- en geldverspilling kregen zij van den Raad te slikken. Ten slotte is het weer de heer Statius Muller geweest, die in een uitvoerig betoog bezuinigingsmogelijkheden aangaf. Het was echter meer klein goed dan een trekken van groote lijnen.

Van de in het begin genoemde amendementen werden er 19 aangenomen tot een bedrag van f 172.010.—, de overige werden ingetrokken of verworpen.

Wat in jaren niet gebeurd is, geschiedde in 1924 — de Koloniale Raad moest twee vergaderingen aan de begrooting besteden; en nog nieuwer was eene schorsing der vergadering voor enkele minuten, om een persoon, die de orde verstoorde — buiten de vergadering gelukkig — te doen verwijderen.

Gelijk gezegd, heeft de Minister de uitgaven niet minder dan f 70.510 hooger geraamd, dan door den Raad was bepaald. Het merkwaardige geval doet zich daarbij voor, dat een verworpen amendement-Statius Muller, de uitgaven voor verwaarloosde kinderen te verminderen met f 3650.—, door den Minister is overgenomen, verhoogd tot f 3700.—. Echter herstelde de Minister een reeks posten tot een gezamenlijk bedrag van f 74.210.—, waaronder het meest de aandacht trekken f 3500.— voor den landbouwkundigen dienst op de bovenwindse eilanden, f 7150.— in het belang van landbouw en veeteelt, f 20.000.— voor voorbereidende werkzaamheden in zake de watervoorziening van Willemstad en de haven van Curaçao en f 24.000.— voor den Mijnbouwkundigen dienst, al welke posten door den Kolonialen Raad verworpen waren. De Minister nam derhalve genoeg met uitstel der voor de havenverbetering en kadeherstelling aangevraagde credieten. In de toelichting wordt gezegd, dat de Minister zich vereenigd heeft met het standpunt

van den Raad, dat het de voorkeur verdient, een suppletoire aanvraag van fondsen voor dit doel aanhangig te maken, wanneer het koloniaal bestuur over volledige gegevens zal beschikken. Maar tegelijkertijd wordt voor hetzelfde doeleinde een memoriepost als „voorwaardelijk krediet” aangevraagd. Na de omschrijving van het karakter van een zoodanig „krediet”, verleden jaar door den Minister gegeven, en thans voor een deel herhaald, kon men in deze wijze van behandeling niet anders dan een onderlinge tegenstrijdigheid zien. Immers de uittrekking van een memorie-post sluit uit zichzelf niet in een suppletoire aanvraag, doch is beperkt tot hetgeen zonder verhooging van de rijksbijdrage kan gedaan worden. De bedoeling is, *den gouverneur* meer vrijheid van handelen te geven¹⁾. En als ik mij niet zeer vergis, zijn verleden jaar ook uitgaven op de memorieposten van het voorwaardelijk krediet gedaan, *zonder nader overleg met den Raad*. Men voelt aanstonds welke teere kwestie hierin zit voor het budgetrecht van den Kolonialen Raad. Houd de raming der ontvangsten laag, en breng veel op „voorwaardelijk krediet”, dan kan de gouverneur zijn gang wel gaan. Hierin ligt allermintst een verwijt voor dezen gouverneur, die zelf geen „voorwaardelijk krediet”-posten op de begrooting heeft gebracht. Maar wij worden nu eenmaal van het Plein uit geregeerd, zal de Koloniale Raad herhalen, en daaraan kan ook het „voorwaardelijk krediet” worden dienstbaar gemaakt. —

Aangezien men niet mag veronderstellen, dat de Minister een verordening zal uitlokken, waarvan hij meent, dat daarvoor „voorloopig geen aanleiding” bestaat, mag men na de onomwonden verklaring daaromtrent van den heer De Graaff in de Memorie van antwoord aan de Tweede Kamer aannemen, dat het poenale sanctie-ontwerp, door den waarnemenden gouverneur ingediend, niet van het Plein te Den Haag is uitgegaan. Er is èn in Curaçao èn in den Kolonialen Raad veel doch weinig goeds over dit ontwerp gezegd, en het blijft vreemd, als tot zulk een oppervlakkige regeling van zulk een ingewikkeld onderwerp tij-

¹⁾ Zie W. I. G. 1924, bladz. 324/5.

dens een interrimaat op eigen houtje overgegaan is. Een minder juiste indruk zou men uit wat de heer Heerkens Thijssen in de Eerste Kamer hierover te berde bracht, kunnen krijgen, n.l. dat de Curaçaosche Petroleummaatschappij ook verantwoordelijk moet gesteld worden voor een toepassing der strafbepalingen op hen, die onder Nederlandsch gezag staan, daar deze uitbreiding door het Koloniaal bestuur gegeven is aan de wenschen der C. P. M. En weet de heer Thijssen het zoo stellig, dat de Curaçaosche arbeiders geenerlei dwang tot nakoming hunner overeenkomsten behoeven? De lezing der Memorie van toelichting bij het desbetreffende ontwerp zou hem anders kunnen overtuigd hebben, dat betere kenners der Curaçaosche toestanden er anders over denken. Trouwens er zijn meer flaters in Eerste en Tweede Kamer gemaakt.

Dezelfde spreker had het over de *Engelsche* kolonie Cuba. In de afdeelingen was zelfs al gesproken van een petroleumbedrijf, dat zich op *Bonaire* zou vestigen, en in het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer raakte men haast niet uitgepraat over de Koloniale Staten van Curaçao. Het is de heer Feber geweest, die deze woorden voor zijn rekening genomen heeft.

De beste rede was ongetwijfeld weer van het Tweedekamerlid IJzerman. Een doelmatige bezuinigingspolitiek, de inrichting der haven volgens de eischen van het toenemend scheepvaartverkeer, de ambtenaarssalarissen, de politie, de pharmaceutische dienst, al deze nog steeds onopgeloste vraagstukken wist de heer IJzerman, als waren ze even veel kersverse onderwerpen te behandelen. Het zou te ver voeren op elk dezer hier nog eens in te gaan; slechts over twee een enkel woord, een slotwoord over de bezuiniging en een bestrijding van hetgeen de Minister over den pharmaceutischen dienst meedeelde. Terecht heeft de heer IJzerman den Minister even herinnerd aan de tegenstrijdigheid tusschen diens verklaringen in 1924 en die in 1925 omtrent den aard der bezuinigingen. De Minister heeft nu toegegeven, dat de verbetering van den geldelijken toestaand van Curaçao slechts voor een klein deel aan vermindering van uitga-

ven is te danken, een officieele bevestiging van een niet te loochenen feit, waarop ook elders, o.a. in de *Nieuwe Rotterdamsche Courant* van 28 Juni 1923 Avondblad in eene „particuliere correspondentie” de aandacht gevestigd is, dat een toen door den Gouverneur aangebrachte bezuiniging van f 94.000.— practisch neerkwam op het niet uitvoeren van het economische plan-Helfrich, hetgeen men zich misschien te laat berouwen zal.

Het achterwege laten van de benoeming van een militairen apotheker, die volgens den heer IJzerman in de geneeskundige commissie de eenige deskundige was bij het toezicht op de apotheken, acht de Minister niet zoo erg, omdat aan het hoofd van die commissie de directeur van den Openbaren Gezondheidsdienst staat, die op pharmaceutisch gebied geen leek is, en de commissie verder, voor zoover noodig, voorlichting vindt bij den particulieren apotheker, die ook deel van de commissie uitmaakt. Toen dit neergeschreven werd, was dr. Bergmann nog directeur der O. G. Was deze inderdaad geen leek, de gang van zaken heeft sedert aangetoond hoe weinig zeker de commissie van deze deskundigheid kon zijn. En wat de particuliere apotheker betreft, bevinden wij ons in den vicieuzen cirkel. Hoe goed de Curaçaosche apothekers ook mogen zijn voor hun vak, hun ontbreekt de wetenschappelijke opleiding en ontwikkeling die noodig is voor toezicht ook op den particulieren apotheker-lid der commissie. Intusschen heeft later in het *Koloniaal Weekblad* van 30 Juli 1925 een ingezonden stuk uit Curaçao een ander licht op deze zaak geworpen, dan de Minister en de heer IJzerman deden, zoodat het laatste woord hierover nog wel niet gezegd zal zijn. Ongetwijfeld is het belang van deze zaak grooter dan men oppervlakkig zou meenen. De ontwikkeling van Curaçao gaat met reuzenschreden. Het gouvernement moet oppassen niet altijd achter de feiten aan te komen.

Overigens waren het slechts weinige woorden, waarmee de Minister eenige der besproken zaken behandelde. En de heer IJzerman repliceerde niet. Ook niet bij een toch werkelijk ernstig incident. De heer IJzerman had

gezegd: „Reeds vijf jaar geleden is door het bestuur van Curaçao, in verband met toeneming van scheepvaartverkeer, verzocht om uitzending van een havenmeester, die op nautisch gebied onderlegd was en ook inzicht had in de economische quaesties, die zich bij de uitbreiding van de haven zouden voordoen. Aan dit verzoek is niet alleen nooit gehoor gegeven, maar het Departement heeft zich zelfs nooit de moeite getroost, op dit verzoek antwoord te geven”. Hierop heeft de Minister geantwoord: „Wanneer een zoodanige aanvraag had bestaan, zou uit den aard der zaak met de grootste liefde ten spoedigste een havenmeester zijn uitgezonden, maar tot dusver is mij niets daarvan bekend”.

Vijf jaar geleden — dat moet dan een aanvraag van gouverneur Helfrich geweest zijn, die er waarlijk niet over te roemen had, dat aan zijne aanvragen „met de grootste liefde” en „ten spoedigste” werd voldaan, al had dit dan ook zeker in „den aard der zaak” gelegen. Misschien vindt de Minister een opfrissing van zijn geheugen op dit punt, als hij de ontslagaanvraag „om gezondheidsredenen” van den heer Helfrich nog eens naleest. Maar zal dan nog de tijd er zijn voor herroeping van het verwijt, aan den heer IJzerman gedaan? Het is niet waarschijnlijk, dat de heer De Graaff de leiding van het departement van koloniën behouden zal; er zijn althans uitlatingen van hem bekend, dat hij dezen last niet langer wenscht te torsen. Voor Israël kwam de ellende in Egypte, toen er een Farao opstond, die Jozef niet gekend had, schenke de oplossing der kabinetscrisis Curaçao een minister, die al heeft hij de kolonie dan niet uit eigen aanschouwing leeren kennen, toch dit gebiedsdeel weet te geven wat het in dezen tijd van aanvankeijken opbloei noodig heeft en bezielde is met genoeg liefde voor zijn taak, om aan Curaçao de noodige aandacht te wijden. Ik acht het gevaar niet denkbeeldig, dat anders de vooruitgang Curaçao te machtig is, en aan de kolonie voorbij gaat.

Hilversum, 6 Juli 1925